

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน
และการป้องกันการรับสินบน

คำนำ

รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติรวม ๑๑ ด้าน อันรวมถึงประเด็นเรื่องการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นวางใจในระบบราชการ เสริมสร้างระบบคุณธรรม รวมทั้งปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับ

เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตข้างต้น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จึงเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน โดยได้จัดทำคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและประกาศใช้ในปี ๒๕๖๐ ในคู่มือดังกล่าวได้นำข้อมูลมาจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาเป็นแนวทางในการจัดทำ

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นมา และในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ประกาศ ณ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ซึ่งมีภาพรวมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สสว.จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงคู่มือฉบับเดิม โดยจัดทำใหม่เป็นคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและการป้องกันการรับสินบน โดยนำภาพรวมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบมาเป็นแนวทางในการจัดทำด้วย และได้เพิ่มการป้องกันการรับสินบน เพื่อให้เป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุมการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สสว. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและการป้องกันการรับสินบนฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่พนักงานและลูกจ้างของ สสว. ให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาในเรื่องการทุจริต การมีผลประโยชน์ทับซ้อนและการรับสินบน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส และลดระดับการทุจริตประพฤติมิชอบในสังคมไทยและในองค์กรต่อไป

ฝ่ายกฎหมาย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

คำนำ	๒
เกริ่นนำ	๓
บทที่ ๑ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน	๖
บทที่ ๒ แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๑๐
บทที่ ๓ แนวทางการป้องกันการรับสินบน	๑๕
บทที่ ๔ ช่องทางและขั้นตอนการแจ้งเบาะแส กรณีพบเห็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีผลประโยชน์ทับซ้อนและการรับสินบน	๒๐

เกริ่นนำ

ปัจจุบัน ปัญหาการทุจริตและประพฤตินิชอบหรือการคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่ด้อยพัฒนาต่างต้องเผชิญกับปัญหาจากการคอร์รัปชัน และได้กลายเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของหลายประเทศ ซึ่งยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป ทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ

แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่ และมีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐ องค์กรอิสระ และภาคประชาชน แต่ทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องกันว่า คอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจนและเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้ว่า ธนาคารโลกได้เล็งเห็นถึงภัยร้ายจากการคอร์รัปชันว่าเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่งในการพัฒนาประเทศและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาคือความยากจน พร้อมตั้งเป้าหมายว่า ธนาคารโลกจะมุ่งดึงภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาการคอร์รัปชัน เพื่อปูทางไปสู่การกำจัดความยากจนให้หมดสิ้นไปภายในปี ๒๕๗๓

แนวคิดของคนไทยบางส่วนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติและยอมรับได้ ดังนั้น หากใครโกงแล้วทำงานเก่งก็ถือว่าพอรับได้ จึงทำให้คนยินยอมที่จะเสียสละเงินเพื่อซื้อความสะดวก สิทธิพิเศษ หรือตัดความรำคาญ แม้กระทั่งเกิดความคิดสีเทาประเภทกินตามน้ำหรือมีแนวคิดค่านิยมความเชื่อที่ว่า คนโกงแต่เก่งดีกว่าคนซื่อที่ทำงานไม่เป็น ซึ่งการกระทำและความคิดเหล่านี้ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่ยอมรับการคอร์รัปชัน

ในแต่ละปีพ่อค้าและนักธุรกิจต้องสูญเสียเงินให้กับการคอร์รัปชันเป็นจำนวนสูง ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถอำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้หากไม่กระจุกตัวอยู่ที่กระเป๋าสตางค์ของคนบางกลุ่ม ทำให้รัฐต้องจ่ายเงินงบประมาณสูงกว่าความเป็นจริง ประชาชนได้รับบริการที่ไม่มีคุณภาพ นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในระบบราชการไทยและมีการเรียกประโยชน์ตอบแทนจากนักลงทุน เพื่อแลกกับการอนุญาตให้เอกชนดำเนินกิจการที่รัฐต้องทำ ซึ่งรัฐก็ไม่สามารถตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้กำหนด นิยามและรูปแบบการทุจริตเป็น ๗ รูปแบบ ได้แก่

๑. การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption)
๒. การทุจริตขนาดเล็ก (Petty corruption)
๓. การติดสินบน (Bribery)
๔. การยักยอก (Embezzlement)
๕. การอุปถัมภ์ (atronage)
๖. การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism)
๗. ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้จัดทำดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ เป็นต้นมา จนกระทั่งปี ๒๕๕๙ พบว่า ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำมาโดยตลอด

จากสถานการณ์ข้างต้น จำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะเข้าใจสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การคอร์รัปชัน เพื่อจะได้หาทางป้องกันและปฏิบัติหน้าที่ให้ห่างไกลจากต้นเหตุต่าง ๆ ที่นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะในเรื่องการปลูกฝังองค์ความรู้ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ Conflict of Interest รวมทั้งให้ตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือเกิดเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับหลายมิติ ทั้งมิติด้านสังคม การเมืองและการบริหาร ที่สำคัญสะท้อนถึงวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารที่ด้อยพัฒนา

รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นมา และในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ประกาศ ณ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ซึ่งมีภาพรวมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้แก่ ด้านการป้องกันและเฝ้าระวังด้านการป้องปราม ด้านการปราบปราม และ ด้านการบริหารจัดการ

ดังนั้น สสว. ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งประเด็นการปฏิรูปด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ด้านการป้องปราม ด้านการปราบปราม และ ด้านการบริหารจัดการ ตามแผนการปฏิรูปประเทศกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการไว้ ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและการป้องกันการรับสินบนของ สสว. จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่พนักงานและลูกจ้างของ สสว. ให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาในเรื่องการทุจริต การมีผลประโยชน์ทับซ้อนและการรับสินบน หากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจิตสำนึกในหน้าที่ที่จะปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ มีการใช้อำนาจทางราชการโดยมิชอบในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเอง เครือญาติ กลุ่มพวกพ้องเหนือผลประโยชน์ส่วนรวม ย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยงานภาครัฐและสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน คู่มือฉบับนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความตระหนัก และหามาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามาสู่การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยม การสร้างจิตสำนึกและเสริมสร้างจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำงานเพื่อส่วนรวม ยึดถือหลักจริยธรรมและผลประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส และลดระดับการทุจริตประพฤติมิชอบในสังคมไทยและในองค์กรต่อไป

บทที่ ๑

รัฐธรรมนูญ กฎหมายและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมากและกำหนดไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายส่วน ดังนี้

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

(๓) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๖๓ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๗๖ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมี

ทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้ำก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

มาตรา ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

๒. ผลประโยชน์ทับซ้อน

(๑) กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐๐, ๑๐๓ และ ๑๐๓/๑ กำหนดเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมไว้ เพื่อลดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนให้ถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

๒) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมดาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดว่าโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา กล่าวคือ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ดังต่อไปนี้

(๑) จากญาติ ซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะ

(๒) จากบุคคลอื่นราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาส

ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นที่มีมูลค่าเกินกว่า ๓,๐๐๐ บาท โดยมี
ความจำเป็นต้องรับเพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ ต้องแจ้งผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานโดยทันทีที่
สามารถกระทำได้

ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน
และผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของ
ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้น และยังสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมา
ภิบาลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ สำนักงาน ก.พ. ได้นิยามความขัดแย้งกันระหว่าง
ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมว่า สถานการณ์หรือการกระทำของบุคคล ไม่ว่าจะเป็น
เป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือ ผู้บริหาร มีผลประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อ
การตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบและส่งผลกระทบต่อ
ประโยชน์ส่วนรวม การกระทำได้กล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนาหรือ
บางเรื่องเป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนไม่เห็นว่าจะจะเป็นสิ่งผิดแต่อย่างใด พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการ
กระทำความผิดทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่
กลับตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

๒. ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน

รูปแบบพฤติกรรมและการกระทำที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นไปในลักษณะ
ต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์ คือ การรับของขวัญและความ
สะดวกสบายที่เกินความเหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ การรับของขวัญมีได้
ในหลายรูปแบบ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากคู่สัญญาที่ชนะการประมูลงานของ
หน่วยงาน การที่เอกชนบางรายให้ของขวัญแก่เจ้าหน้าที่ในปีที่ผ่านมา และปีนี้เจ้าหน้าที่มีการ
อำนวยความสะดวกเป็นกรณีพิเศษให้แก่เอกชนรายนั้น

(๒) การหาประโยชน์ให้ตนเอง คือ การหาประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว
เครือญาติ หรือ พวกพ้อง จากตำแหน่งหน้าที่ เป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อตนเอง เช่น การที่
เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตนเองหรือเครือญาติได้รับงานจ้างจากหน่วยงาน การ
ฝากลูกหลานเข้าทำงาน การกำหนดสเปคงานเพื่อเอื้อให้บริษัทของเครือญาติหรือที่ตนเองรู้จัก

(๓) การกำหนดมาตรฐาน ในสินค้าที่จะจัดซื้อจัดจ้างให้บริษัทของตนหรือของพวก
พ้อง ได้เปรียบหรือชนะในการประมูล

(๔) การให้ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างแก่เครือญาติ พรรคพวก เพื่อแสวงหา
ผลประโยชน์ในการประมูลหรือการจ้างเหมา รวมถึงการปกปิดข้อมูล เช่น การปิดประกาศหรือ
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารล่าช้าหรือพ้นกำหนดการยื่นใบเสนอราคา เป็นต้น

(๕) การรับรู้ข้อมูลภายใน คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้เห็นในข้อมูลของหน่วยงาน หรือนำข้อมูลไปเปิดเผยเพื่อรับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ หรือนำข้อมูลไปเปิดเผยให้แก่ญาติหรือพวกพ้องในการแสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น

(๖) นำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐและทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายหรือเสียประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ขบถยนต์นำน้ำมันในรถไปขายและนำเงินมาใช้จ่ายส่วนตัว ทำให้หน่วยงานต้องเสียงบประมาณเพื่อซื้อน้ำมันรถมากกว่าที่ควรจะเป็น

บทที่ ๒
แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง (ก่อนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ)

เมื่อบุคคลผู้ใดก็ตามมีความประสงค์จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเมื่อมีความประสงค์เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ การเตรียมการก่อนเข้าสู่ตำแหน่งจึงมีความสำคัญยิ่ง การไม่เตรียมความพร้อมจะทำให้บุคคลนั้นมีสภาพปัญหาส่วนตนที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ส่วนตนไว้ เมื่อเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐการประกอบอาชีพบางอย่างที่ได้กระทำไว้กับรัฐ หรือ การอยู่ในฐานะต่าง ๆ ในธุรกิจการค้าของเอกชนที่ทำไว้ก่อนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจจะเป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามกระทำหรือห้ามดำเนินการ เมื่อบุคคลนั้นได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น เมื่อไม่มีการเตรียมตัวในเรื่องนี้จึงเป็นต้นเหตุของการกระทำผิดกฎหมาย และจะส่งผลร้ายต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น เช่น การต้องพ้นจากตำแหน่ง การได้รับโทษจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ก่อนเข้ามารับตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลนั้นๆ จะต้องเตรียมตัว โดยตรวจสอบตนเอง คู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ว่าได้มีการดำเนินการใดๆ บ้าง เมื่อครั้งที่ตนเองอยู่ในสถานะของเอกชนที่ได้ทำธุรกิจหรือทำการค้าไว้กับรัฐ โดยจะต้องตรวจสอบการเป็นคู่สัญญากับรัฐ การรับสัมปทานจากรัฐหรือการเป็นกรรมการผู้จัดการ การถือหุ้นหรือการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนต่าง ๆ ว่ามีหรือไม่อย่างไรและต้องสำรวจกิจการต่าง ๆ ของคู่สมรสรวมถึงการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบมาก่อนเข้าสู่ตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตนเองและคู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจะต้องดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำการค้า การทำธุรกิจนั้น ๆ อย่างไร เมื่อไร ภายในกำหนดระยะเวลาอย่างไร

(๒) การปฏิบัติหน้าที่หรือดำรงตนในระหว่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ต้องไม่ดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐทำธุรกิจกับหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการห้ามมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ได้ทำกับหน่วยงานของรัฐ และการห้ามเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในธุรกิจของเอกชนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นๆ มีอำนาจควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบหรือดำเนินคดี การห้ามรับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อม รวมถึงการเป็นผู้ถือ

หุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือได้ทำสัญญาในลักษณะดังกล่าว และยังได้บัญญัติห้ามการเข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียในฐานะต่าง ๆ ในธุรกิจของเอกชน ซึ่งรวมถึงการทำงานในฐานะพนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

๒) คู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ห้ามคู่สมรสมิให้ดำเนินกิจการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไว้ด้วย การทำความเข้าใจกับคู่สมรสให้ปฏิบัติตามกฎหมายจึงมีความสำคัญ หากไม่สามารถทำความเข้าใจกับคู่สมรสให้เข้าใจในหลักการของกฎหมายได้แล้ว หรือเกิดความเข้าใจในข้อกฎหมายที่ไม่ถูกต้อง หรือในกรณีที่คู่สมรสได้กระทำโดยความเลินเล่อ พลังพลหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเป็นการดำเนินกิจการที่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมายในมาตรา ๑๐๐ การดำเนินกิจการของคู่สมรสนั้นจะนำมาซึ่งภัยและโทษกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น กล่าวคือ แม้ตนเองจะมีได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ แต่หากปล่อยปละละเลยไม่ใส่ใจกับการดำเนินกิจการของคู่สมรสทำให้คู่สมรสดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายห้าม เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องได้รับโทษทางอาญาที่เกิดจากการกระทำของคู่สมรส โดยจะถูกระวางโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับแล้วแต่กรณี

ดังนั้น การทำความเข้าใจกฎหมาย มาตรา ๑๐๐ เพื่อให้รู้ถึงข้อห้ามกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐและข้อห้ามมิให้คู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเพิกเฉยหรือละเลยมิได้

๒. การดำเนินการในภายหลังที่พ้นจากตำแหน่ง (พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ถึง ๒ ปี)

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตาม มาตรา ๑๐๐ ได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยห้ามดำเนินกิจการนั้นต่อไปอีกเป็นเวลา ๒ ปีนับแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้พ้นจากตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งนั้น ๆ แล้ว ทั้งนี้ การห้ามในส่วนนี้ได้ห้ามการดำเนินกิจการของคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

๓. กรณีการรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์

คำแนะนำ : ท่านควรดำเนินการดังนี้

ในการรับของขวัญหรือผลประโยชน์ใด ๆ ท่านควรพิจารณาตอบคำถาม ๓ ข้อนี้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับของขวัญหรือผลประโยชน์นั้น ๆ คือ

(๑) เราควรรับหรือไม่ : ตามหลักการทางจริยธรรม แม้ว่าเราไม่ควรรับ แต่มีหลายโอกาสที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ หรือเป็นการรับในโอกาสที่เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี

วัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม อย่างไรก็ตาม มีหลายโอกาสที่ไม่เป็นการเหมาะสมที่จะรับอย่างยิ่ง ดังนี้

(๑.๑) ถ้าเป็นการให้เงิน ท่านต้องปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสใด ๆ หรือการรับเงินสดหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ เช่น หุ่น พันทบัตร คุปอง หรือลอตเตอรี่ ฯลฯ ล้วนเข้าข่ายการรับสินบน และเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมทั้งสิ้น

(๑.๒) ทั้งนี้ หากได้รับการเสนอสิ่งใด ๆ นอกเหนือจากเงิน สิ่งที่จะควรนำมาเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ คือให้พิจารณาว่า ทำไมเขาจึงเสนอของขวัญหรือผลประโยชน์ดังกล่าวให้เรา และการเสนอของดังกล่าวนี้มีผลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติตนหรือไม่ หรือควรพิจารณาบนหลักการปฏิบัติงานในภาครัฐ ที่อยู่บนพื้นฐานว่า การกระทำและการตัดสินใจใด ๆ จะต้องกระทำด้วยความเป็นกลาง ปราศจากการมีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการ และปกป้องผลประโยชน์ของสังคมไทยโดยรวม

ดังนั้น องค์กรหรือบุคคลใด ๆ ไม่ควรใช้ของขวัญหรือผลประโยชน์มาแสวงหาความชอบหรือผลประโยชน์ให้กับองค์กรของตนหรือตนเอง เหนือองค์กรหรือบุคคลอื่น ทำให้สั่นคลอนความเชื่อถือว่าวางใจที่ประชาชนมีต่อองค์กรภาครัฐ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม

(๒) เราควรรายงานการรับหรือไม่ : ท่านควรมีแนวทางพิจารณา ดังนี้

(๒.๑) ของขวัญทั้งหมดที่มีค่าทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม เช่น งานศิลปะ พระพุทธรูป เครื่องประดับโบราณ ฯลฯ แม้จะมีขนาดเล็ก แต่ก็ถือว่า ของขวัญนั้น ๆ เป็นทรัพย์สินขององค์กรไม่ว่าจะมีราคาเท่าใด

(๒.๒) ของขวัญหรือผลประโยชน์ที่ได้รับเมื่อเทียบกับราคาตลาด มีค่าน้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท ไม่ต้องรายงานหรืออาจเก็บเป็นของตนเองได้ ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓

(๒.๓) ของขวัญหรือผลประโยชน์ใด ๆ เมื่อเทียบกับราคาตลาดมีค่าเกิน ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานหน่วยงานและลงทะเบียนไว้

(๒.๔) ถ้าของขวัญหรือผลประโยชน์ที่มีค่าทางการตลาดระหว่าง ๓,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท และเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นต้องรับ ให้องค์กรโดยหัวหน้าองค์กรตัดสินใจว่า สมควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้น ๆ รับทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่

(๒.๕) ถ้าของขวัญหรือผลประโยชน์มีค่าทางการตลาดมากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ให้ส่งมอบเป็นทรัพย์สินขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะหรือตามความเหมาะสม องค์กรอาจพิจารณาอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเก็บรักษาของไว้เป็นกรณีไป เช่น ของขวัญในการย้ายหน่วยงานขณะดำรงตำแหน่งเดิม ของขวัญในโอกาสเกษียณอายุราชการหรือลาออกจากงาน เป็นต้น

(๒.๖) ถ้าในปีงบประมาณใด ๆ คุณค่ารวมของของขวัญและหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ให้คนเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กันหลาย ๆ ครั้ง เมื่อรวมกันทั้งปี มีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์แต่ละอย่างที่ได้รับ

(๒.๗) ถ้าในปีงบประมาณใด ๆ ได้ของขวัญและหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้รับบริการแม้จะต่างคนต่างกลุ่ม เพื่อเป็นการขอบคุณในการให้บริการที่ดีแต่เมื่อรวมกันแล้วมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์แต่ละอย่างนั้น

(๒.๘) ของขวัญและหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเพื่อเป็นการขอบคุณจากผู้รับบริการที่ได้อย่างสม่ำเสมอ บ่อยครั้ง อาจทำให้เกิดข้อสงสัยจากประชาชนว่ามีอิทธิพลบิดเบือนก่อให้เกิดอคติในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกชอบ และคาดหวังว่าจะได้รับของขวัญหรือผลประโยชน์ เมื่อมีผู้มารับบริการ ควรปฏิเสธการรับ

(๒.๙) เงินสดหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ ต้องปฏิเสธไม่รับ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ

(๓) เราสามารถเก็บไว้เป็นของตนเองได้หรือไม่

(๓.๑) ปกติสามารถเก็บรักษาไว้เอง หากของขวัญหรือผลประโยชน์นั้นมีค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

(๓.๒) หากมีราคาทางการตลาดระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท หน่วยงานต้องพิจารณาตัดสินว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ จะเก็บไว้เองได้หรือไม่

(๓.๓) หากราคามากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จะต้องให้เป็นทรัพย์สินของหน่วยงาน และหน่วยงานพิจารณาตัดสินว่า จะใช้ประโยชน์อย่างไร

เกณฑ์ประกอบการตัดสินใจ	
ประเด็น	การตัดสินใจ
เจตนาธรรม	อะไรเป็นเจตนาธรรมของการให้ของขวัญหรือผลประโยชน์
กฎ ระเบียบ	มีกฎระเบียบหรือนโยบายอะไรที่เกี่ยวกับการให้ของขวัญ และ/หรือประโยชน์
ความเปิดเผย	มีการเปิดเผยต่อสาธารณชนเพียงใด
คุณค่า	ของขวัญและหรือผลประโยชน์มีราคาเท่าใด
หลักจริยธรรม	มีหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับการรับของขวัญหรือไม่ มีอะไรบ้าง
อัตลักษณ์	ผู้ให้มียุทธศาสตร์เพื่ออะไร
เวลาและโอกาส	เวลาและโอกาสในการให้คืออะไร

๔. กรณีต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจกับตัวเอง

คำแนะนำ : ท่านควรดำเนินการดังนี้

ปฏิบัติงานด้วยความกล้าหาญ ยึดมั่นความถูกต้องดีงามและชอบธรรม ปฏิบัติงานโดยไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอิทธิพลหรือเอื้อประโยชน์ใด ๆ ให้กับบริษัทรายใดรายหนึ่ง แต่ให้ยึดการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของกระบวนการอย่างรอบคอบและเคร่งครัด และหลีกเลี่ยงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เข้าข่ายการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งหาประโยชน์ให้กับธุรกิจของเครือญาติหรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่ไม่สุจริตหรือเอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

๕. หากฝ่าฝืนจะมีโทษอย่างไร

การมีพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามที่เข้าข่ายประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีพฤติกรรมที่พร้อมฝ่าฝืนการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ย่อมส่งผลให้ถูกลงโทษตักเตือนหรือถูกดำเนินการทางวินัย ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการฝ่าฝืน นอกจากนั้นหากพฤติกรรมนั้น ๆ เข้าข่ายการรับสินบน ฉ้อฉลทุจริต และสามารถพิสูจน์ได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ มีการรับผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเข้าข่ายการมีพฤติกรรมดังกล่าวซึ่งมีผลต่อความเป็นธรรม ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ให้โดยมิชอบ หากถูกตัดสินว่าผิดจริงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนอาจมีส่วนร่วมในการรับโทษทางอาญาด้วย

แนวทางการป้องกันการรับสินบน

นโยบายของ สสว.

สสว. โดยผู้บริหารสูงสุดประกาศแสดงเจตจำนงสุจริต และนโยบายคุณธรรมและความโปร่งใสว่า จะเป็นแบบอย่างที่ดี บริหารองค์กรด้วยความสุจริตต่อเจ้าหน้าที่ในองค์กร โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องความโปร่งใส เป็นธรรม และให้คำมั่นที่จะนำพา สสว. ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมุ่งมั่นพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีศักยภาพ รวมถึงการให้บริการที่ดีและข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ พร้อมร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วนในการป้องกันปราบปรามการทุจริต โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงได้กำหนดนโยบายคุณธรรมและความโปร่งใสไว้ ๖ ด้าน เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานได้ดำเนินการ ประกอบด้วย

๑. ความโปร่งใส (Good Governance)

๑.๑ การเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลหน่วยงาน

สสว. จัดให้มีการเปิดเผยขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ หรือกำหนดกระบวนการในการติดต่อกับสำนักงานที่ชัดเจน แก่ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การจัดซื้อจัดจ้างจะดำเนินการด้วยความโปร่งใสทุกขั้นตอนและให้มีการประกาศการจัดซื้อจัดจ้างผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน หรือเผยแพร่ผ่านช่องทางอื่น ๆ

กำหนดให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ กฎกระทรวง และประกาศที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด และจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ สสว. มีแนวทางในการปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑.๒ การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของ สสว. และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบ

จัดให้มีระบบรับเรื่องร้องเรียน แจ้งข่าว ทั้งในรูปแบบของกล่องรับเรื่องร้องเรียน (Off Line) และระบบเว็บไซต์ของ สสว. (Online) และมีการกำหนดแนวทางแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้น

๒. ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability)

๒.๑ ความรับผิดชอบ

การปฏิบัติงานของพนักงานตามบทบาทหน้าที่ของตนให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสม ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของ สสว. โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานที่มีต่อผู้รับบริการหรือหน่วยงานพันธมิตรเป็นสำคัญและมีความพร้อมในความรับผิดชอบในผลงานการบริหารและปฏิบัติงานของตน

๒.๒ เจตจำนงสุจริต

ผู้บริหารและพนักงาน สสว. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจและความพยายามที่จะให้บริการ เพื่อให้ผู้รับบริการหรือหน่วยงานพันธมิตรได้รับประโยชน์สูงสุด

๓. ความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption - Free)

สสว. จะดำเนินการที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่าง ที่จะทำให้เกิดการทุจริตเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน

พนักงาน สสว. ต้องปฏิบัติงานตามกระบวนการมาตรฐานหรือขั้นตอนการให้บริการอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้ สสว. มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล และป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนและทุจริตต่อหน้าที่

๔. วัฒนธรรมคุณธรรมขององค์กร (Integrity Culture)

การปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงานที่ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ตามประมวลจริยธรรม จรรยาวิชาชีพ และส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างค่านิยมองค์กร (Core Value) คือ PRO SME และมีคำจำกัดความ ดังนี้

Professional	=	บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ
Relationship	=	มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
Ownership	=	มีความรักในองค์กร
Service Mind	=	มีจิตบริการ
Merit Integrity	=	ทำงานโปร่งใส มีคุณธรรม
Excellence	=	มุ่งผลสัมฤทธิ์และความเป็นเลิศในผลงาน

สร้างวัฒนธรรมองค์กรและปลูกฝังการปฏิบัติงานที่ดีตามค่านิยม PRO SME ให้พนักงาน สสว. มีความเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการ รักองค์กร เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมุ่งสร้างผลงานที่เป็นเลิศ

สร้างวัฒนธรรมสุจริตในหน่วยงาน และส่งเสริมให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมสุจริต ความโปร่งใส และสร้างแนวทางให้พนักงานมีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามการทุจริต สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมได้ และมีการดำเนินงานป้องกันปราบปรามการทุจริตภายในหน่วยงาน

๕. คุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity)

การบริหารจัดการของ สสว. ยึดระบบคุณธรรม มีมาตรฐานและคุณธรรมในการปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่ง มีความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานและคุณธรรมในการบริหารงานในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ ยึดหลักความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และตรงตามวัตถุประสงค์การใช้จ่ายงบประมาณ

การส่งเสริมองค์กรให้น่าอยู่ สนับสนุนให้พนักงานมีความสุขในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

การบริหารทรัพยากรบุคคล ยึดหลักการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้แก่ การสรรหาและการคัดเลือก การพัฒนาและบริหารทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมของแต่ละบุคคล พัฒนาโอกาสทางความก้าวหน้าในอาชีพ การติดตามและประเมินผลงานของบุคลากร และการรักษาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพไว้กับหน่วยงาน รวมไปถึงการมุ่งเน้นการยกระดับความรู้ความสามารถและพัฒนาจุดแข็งของบุคลากรของ สสว. ให้มีความเชี่ยวชาญในเชิงลึกและเป็นมืออาชีพด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน ยึดหลักการคำนึงถึงความรู้ความสามารถและมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมถึงผู้บังคับบัญชาไม่ควรมอบหมายงานส่วนตัวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานแทน

๖. การสื่อสารภายในหน่วยงาน (Communication)

สสว. มีรูปแบบวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานที่มีคุณธรรมและความโปร่งใส รวมถึงมีการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ผลงานของหน่วยงาน ให้พนักงานได้รับทราบ

แนวทางการดำเนินการเพื่อป้องกันการรับสินบน

๑) จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้มีค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง สอดคล้องตามจริยธรรมของพนักงานและลูกจ้าง ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของพนักงาน พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เช่น ให้ข้อคิดว่า ให้คิดก่อนทำ คิดถึงผลเสียและผลกระทบต่องค์กรและประเทศชาติ คิดถึงผลเสียผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองในกรณีที่จะถูกร้องเรียนและถูกลงโทษ เป็นต้น

๒) สสว. มีการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน โดยผู้อำนวยการ สสว. มีการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการภายใน สสว. ให้แก่รองผู้อำนวยการ สสว. ผู้อำนวยการกลุ่มงาน และผู้อำนวยการฝ่าย โดยจัดทำเป็นคำสั่งการมอบอำนาจไว้ ทำให้เกิดความรวดเร็วและลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และเพื่อไม่ให้อำนาจในการสั่งการมีการรวมศูนย์ไว้ที่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

๓) สสว. มีการเปิดเผยขั้นตอนในการติดต่อกับสำนักงาน หรือมีผังกระบวนการติดต่อกับสำนักงานให้เห็นชัดเจน หรือจัดทำคู่มือการติดต่อกับสำนักงาน เช่น กรณีการติดต่อให้ข้อมูลก่อนการเสนออนุมัติ ก่อนการทำสัญญา และการติดต่อรับเงิน โดยจัดสถานที่ติดต่อหรือพูดคุยในลักษณะเปิดเผยหรือมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดในพื้นที่ดังกล่าว และห้ามไม่ให้พนักงานและลูกจ้างนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ทราบหรือพูดคุยนอกสำนักงานโดยเด็ดขาด

๔) จัดช่องทางการร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบหรือมีพฤติการณ์การเรียกรับสินบน เช่น ให้มีการตั้งกล่องรับเรื่องร้องเรียนสำหรับบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อกับ สสว.

๕) ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ จะต้องรับผิดชอบดำเนินการดังนี้

(๑) สอดส่องดูแลความขัดแย้งทางผลประโยชน์และพฤติการณ์ของผู้ใต้บังคับบัญชาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานกับบุคคลภายนอก

(๒) ไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์ใด ๆ โดยมีขอบจาก สสว.

(๓) ไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมหาผลประโยชน์ใด ๆ โดยมีขอบจาก สสว.

(๔) รักษาความลับของลูกค้าและของ สสว. รวมถึงไม่นำความลับไปใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเอง เครือญาติหรือบุคคลอื่นใด

(๕) ไม่ยอมให้ประโยชน์ของตนเอง เครือญาติ หรือบุคคลอื่นใด ขัดแย้งกับผลประโยชน์ของ สสว.

(๖) ต้องเปิดเผยในเรื่องผลประโยชน์ซึ่งตนเองมีในองค์กรใดหรือธุรกรรมใดที่จะขัดกับผลประโยชน์ของ สสว. และไม่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่ตนเองมีผลประโยชน์อยู่ด้วย

(๗) ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และในกระบวนการให้กู้ยืมเงินและการให้ความช่วยเหลืออุดหนุนผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นความขัดแย้งทางผลประโยชน์

(๘) ผู้บังคับบัญชาต้องไม่แต่งตั้งหรือมอบหมายผู้ที่อาจจะมี ความขัดแย้งทางผลประโยชน์เป็นกรรมการ คณะทำงาน ผู้พิจารณา หรือมีอำนาจสั่งการในเรื่องนั้น

กรณีพบเห็นหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า พนักงานหรือลูกจ้างกระทำการ หรือเกี่ยวข้องกับการทุจริตประพฤติดมิชอบ หรือ มีพฤติการณ์รับสินบน สสว. จะดำเนินการอย่างเฉียบขาด ดังนี้

๑) ดำเนินการตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยเคร่งครัด ซึ่งตามข้อบังคับดังกล่าว ได้กำหนดให้การทุจริตต่อหน้าที่ ถือเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บริหารจะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง และคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย โดยมีการกำหนดระยะเวลาดำเนินการตามคำสั่งไว้ชัดเจน หากผลการสอบสวนปรากฏความผิด สสว.จะลงโทษอย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

๒) ในกรณีตาม ๑) หากเข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะดำเนินการส่งข้อมูลและเอกสารหลักฐานให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) หรือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยเร็ว

บทที่ ๔
ช่องทางการแจ้งเบาะแส
เมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีผลประโยชน์ทับซ้อนและการรับสินบน

เมื่อพบเห็นหรือประสบปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมที่เรียกว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ การเสนอให้สินบน การเรียกรับสินบน ควรดำเนินการ ดังนี้

๑. เมื่อเกิดขึ้นกับตัวเอง

ควรพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่าส่วนรวมเสียผลประโยชน์หรือไม่ หากส่วนรวมเสียประโยชน์ ท่านควรหลีกเลี่ยง เช่น หากท่านเป็นคณะกรรมการพิจารณาจัดจ้างหรือพิจารณาความดีความชอบของบุคคลใกล้ชิด ท่านควรถอนตัวจากการเป็นคณะกรรมการฯ หรือ งดออกเสียง เนื่องจากการตัดสินใจของท่านอาจส่งผลให้การพิจารณาเกิดความเบี่ยงเบนแต่หากเป็นคนที่รู้จักกัน ธรรมดา ท่านควรประกาศให้ทราบว่า ท่านรู้จักบุคคลนั้นต่อคณะกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจของท่านและเพื่อความโปร่งใสด้วย ส่วนกรณีการเสนอให้สินบน ให้แจ้งว่าเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยมีหน้าที่ที่ต้องดำเนินการอยู่แล้ว

๒. เมื่อเกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานหรือคนใกล้ชิด

ท่านควรให้คำแนะนำด้วยการอธิบายให้เข้าใจถึงกรณีต่าง ๆ และผลหรือโทษของความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน รวมทั้งแนะนำวิธีการป้องกัน เพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ หากท่านพบเห็นและมีหลักฐานที่ทำให้มั่นใจว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวมท่านสามารถประสานเพื่อให้ข้อมูลกับหน่วยงานดังต่อไปนี้

๑) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

เลขที่ ๒๑ อาคารทีเอสที ชั้น G, ๑๗, ๑๘, ๒๓

ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร. ๑๓๐๑ แฟกซ์ ๐-๒๒๗๓-๘๘๕๐

www.sme.go.th อีเมล webmaster@sme.go.th, info@sme.go.th

๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(สำนักงาน ป.ป.ช.)

เลขที่ ๓๖๑ ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

หรือ ตู้ปณ. ๑๐๐ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐ ถึง ๔๘๔๙

๓. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กระทรวงยุติธรรม (ป.ป.ท.)

๙๙ หมู่ ๔ อาคารซอฟต์แวร์ ปาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

แจ้งเรื่องร้องเรียนใหม่

โทร. ๑๒๐๖

ติดตามเรื่องร้องเรียนที่เคยแจ้งไว้แล้ว

โทร. ๐๒-๕๐๒-๖๖๗๐-๘๐ ต่อ ๑๙๐๔ - ๑๙๐๗

กลุ่มงานประชาสัมพันธ์

โทร. ๐๒-๕๐๒-๖๖๗๐-๘๐ ต่อ ๑๑๐๓, ๑๑๒๑

๓. ขั้นตอนกระบวนการดำเนินการ

กรณีมีข้อสงสัยหรือมีการทักท้วงว่ามีการกระทำที่เอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีความสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดหรือดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติการใด ในฐานะส่วนตัวจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ ให้ยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าหน่วยงานเพื่อพิจารณา เมื่อผ่านกระบวนการวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้ปฏิบัติตามนั้น หรือมีพฤติการณ์ที่มีการเสนอให้สินบน ให้แจ้งปฏิเสธการให้สินบนดังกล่าว และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ